

L. Hurlin, C. M. J.

NÅGOT OM

HANS JÆGERS

BOK

"FRA KRISTIANIA BOHÈMEN"

SAMT

ETT INLÄGG I FRÅGAN

OM

ÄKTENSKAPET

OCH

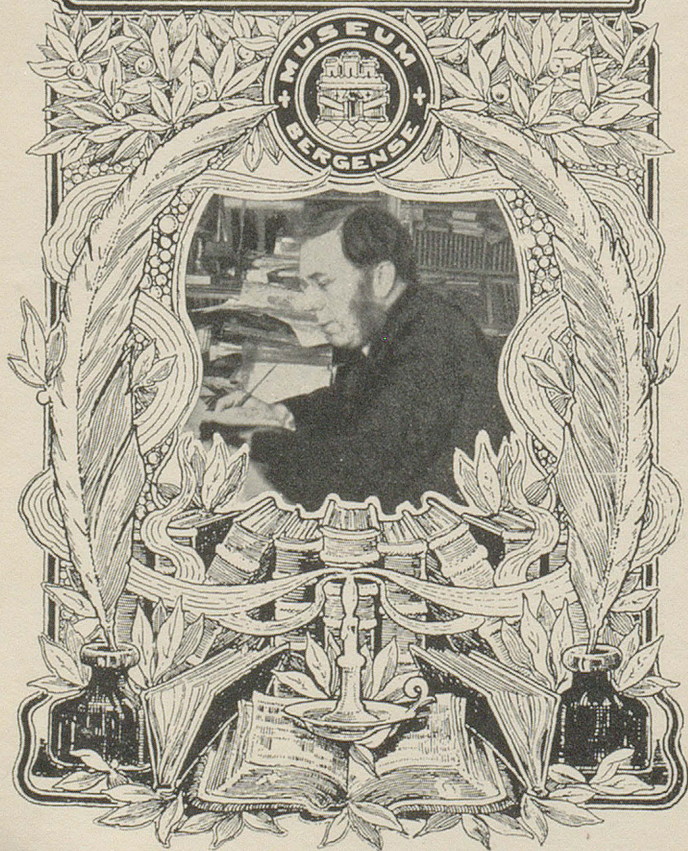
DEN FRIA KÄRLEKEN.

AF

MARTIN.

PRIS 25 ÖRE.

EX LIBRIS
J. B. HALVORSEN

H
2770
Något om

Hans Jægers bok

"Fra Christiania Bohêmen"

samt ett inlägg i frågan om

Äktenskapet och den fria kärleken

af

MARTIN.

[C. de. Hæverlin]

980017447

0 1 2 5 8 2 D A 0

GÖTEBORG.
TRYCKT HOS C. R. HOLMQVIST.
1887.

FÖRORD.

Det hade icke varit min afsigt att offentligt skrifva om den nu, tack vare beslagtagningen, så verldsberyctade och som "osedlig", "omoralisk" och "rå" betecknade boken "*Fra Kristiania Bohëmen*" af *Hans Jæger*. Först när jag genom tidningarne hörde talas om denna bok, antog jag i likhet med tidningarnes uttalanden att denna bok måste vara riktigt "gräslig". Genom en händelse kom den i min ego, och vid genomläsningen af densamma fann jag att boken *icke* var osedligare än t. ex. vår bibel. Det förvånade mig icke att det landets, såväl som andra "fria" lands, regering belönade författaren med fängelsestraff i diktargage, som belöning för att han skildradt fakta, nämnt hvarje sak vid dess rätta namn, samt varit hänsynslös nog att låta såväl landets ministrar som dess auktoriserade folkskalder passera revy, och under borgerliga, ej fingrade namn. Då emellertid herr Jæger efter utståndet straff nu hotats med afsked från sin befattning som Stortings-(riksdags)-stenograf, hvilken plats han i 11 år innehåft och väl skött, att propositionen om detta extra straff, skulle utgått från allerhögsta ort. Detta extra straff hade dock för honom varit mångdubbelt större än lagen tillät domarena att ådöma honom, enär detta nu är hans enda inkomstkälla, lönen är 1,400 kr. pr år. I Februari månad höll Kristiania konstnärsförening sin månadsfest, vid hvilket tillfälle flera nya taflor skulle visas, herr Jæger ville gerna se dessa och meddelade ordföranden sin önskan, hvarför ordföranden inbjöd honom, han blef ock af "*Albertines*" författare Chr. Krog införd, till festen. Jægers närvaro hade dock till följd att alla närvarande damer (utom tre) togo sina kavaljerer med sig och lemnade salen, ordföranden blef utstött ur föreningen och bildade sedan en ny förening hvare ingick nära hälften af konstnärsföreningens medlemmar.

Så kommer en ny, och för vår tids öfverklassmen-
niskor (de sedliga nämligen), betecknande händelse, herr
Jæger skulle hyra sig en ny lägenhet till April. Han har
nu gått omkring och hört efter rum, och då han dervid
nämnt sitt namn har dörren genast slagits igen för honom;
här tycks ordspråket besannas "Den som talar sanning får
icke låna hus".

Alla dessa husägare ha naturligtvis icke läst hans bok,
men väl tidningarne, som vetat berätta hur "rätt" och
"osedligt" han skrifvit, och att dessa icke sparat på till-
mälen ju starkare dess bättre. Se t. ex. på vår stads dag-
liga tidningar ha icke dessa reproduceradt de *Norske* tidnin-
garnes sedliga utgjutelser. Det löjligaste är dock det sätt
"G. H. & S. T." användt i fråga om "Bohemen" och "Al-
bertine", hvilka icke få sammanställas, därför, ja hvarför?
Jo förmodligen därför att Krog i "Albertine" icke indragit
Björnson och Sverdrup, som dock fått paradera i "Bohê-
men" vid sidan af andra högt uppburne män. Detta sätt
duger icke mot bildade klasser, men i monopoliserade nyk-
terhetstidningar har sättet användts länge mot arbetarne
och utan åtal!

Den bok hvars innehåll jag här söker skildra är skrif-
ven i romanform och innefattar öfver 600 sidor, hvarför
min lilla skrift ju endast kan blifva ett kort sammandrag,
och jag erkänner det villigt, ett ofullständigt sådant. Ro-
manens händelser äro förlagda till Kristiania och omfattar
tiden från 1881 till 1885. Hufvudpersonerna äro ej i likhet
med andra romanhjeltar diktade, utan verkliga. Författaren
befinner sig i dess midt, han har heller icke stuckit sina
egna handlingar under stolen. Om de äro vackra eller ej
må läsarn sjelf bedöma.

Göteborg i Mars 1887.

FÖRFATTAREN.

Efter förordet för förf. genast läsaren in i sitt rum der han ligger sjuk och besökes af en ung och ändock utlefvad officer, den blifvande hjälten i dramat, hvars namn är *Jarman*, som i oförtydbara ordalag omtalar att han är andligt och kroppsligt ruinerad, oförmögen att tänka, oförmögen att göra något nyttigt, och anser sig aldrig kunna blifva till något.

Derefter föres vi tillbaka i tiden, 7 à 8 år, upp på ett litet rum, enkelt möbleradt, på soffan ligger en 15 års gosse, som det synes upptagen med studier, men hans tankar äro dock riktade på något annat, på det sinliga, osedliga, hvar-
emot han strider mot sitt eget begär, vapnet är bönen, Guds ord, hvori han söker en afledare för sina onda lustar. Han kämpar med trons makt ett halft års tid*), striden upptager hela hans tid så att studierna försummas, tills han gifver vika för köttets begärelse och söker dess tillfredställelse. En gång inkommen på denna stråt blir detta hans nära nog enda sysselsättning. Tack vare sina höga anor får han dock studentexamen med extra beröm för språkkunskap, hvarför han tror sig danad till litteratör. Tager så plats på advokatkontor med några timmars tjenstgöring, mestadels romanläsning.

*) Jag vill erinra om *Teodor* i Aug. Strindbergs "*Giflas*". Ett alldeles lika förhållande.

Den öfriga tiden användes till inöfning att kunna stå på parkett uppefter teaterväggen med sådan ledighet och finess att den öfriga publiken skall kunna se att han är en man af rang. Denna studie kostade flera hundra kronor och flera månaders tid innan hans lärare godkände honom till offentlig föreläsning. På middagarne fördref han tiden genom att promenera fram och åter på Carl Johans gade (a la Södra Hamngatan), för att se och beses af de öfriga herrar och damer som hade samma sysselsättning. När hans föräldrar började knorra öfver hans utgifter, som de fingo bestrida och han sjelf icke ville skaffa sig något "embete" blef han militär, något som han dock aldrig tyckte om, ty det hela var blott komedi och så vämjeligt. Exercistiden på kasernen, middagstiden på Carl Johans gade, aftonen på teatern uppefter väggen och så den öfriga tiden af förnatten hos flickorna i "Vika", eller för ombyte i en af dessas sällskap i sitt hem, utom de kvällar han var inviterad i någon familj, som då skulle vara af hans rang eller åtminstone af penningrang.

Så förflöt tiden och vi återfinna *Jarman* hos *Jager*, hvars bekantskap han gjort en gång denne behöfde ett skrifbiträde några veckor med riksdagsprotokollen. Vid detta tillfälle omtalade han att han icke ansåg sig hafva något att längre lefva för. En fråga som han ofta på sednare tiden diskuterat med sina umgängesvänner, hvilka nästan enhälligt instämde i denna hans åsigt. Nu kommer enligt min uppfattning det fulaste i hela romanen, och för att visa det jag icke är partisk, vill jag referera äfven detta, och just därför, mera omständigt. Det var vid denna tid hans skulder stigit ansenligt, han var skyldig för

mat, husrum, kläder, i vinhandeln, hos bokhandlaren m. fl. Alla ville ha pengar, men hans lön räckte ej till mer än de extra utgifterna. Det är påskveckan, han går omkring till sina borge-närer och ber om upplysning om sin skulds storlek, underrättad derom ber han dem sända sig räkning tredjedag påsk, då de skola få betalt. Hos vinhandlaren rekvirerar han nytt förråd af spirituosa, deribland en flaska champagne för hvar och en af sina vänner, sex till antalet. Derefter går han till jernhandlaren och köper en revolver för 25 kr., hvarpå räkning skulle sändas upp till honom tredjedag påsk, då betalning skulle erhållas. Dryckesvarorna forslades till två af vän-nernas lokal der det förtärdes. Champagnen göm-des till sist. De sju vännerna (bland de närva-rande finnes *icke* bokens författare Hans Jæger) tar hvar sin flaska. Då första glaset tömmes ytt-rar en af dem:

— Nå skål på dig *Jarman* i morgon befinner du dig alltså i helvete.

Jarman: — Ja skål på Er och välkomna efter, det skall bli riktigt roligt att träffa hans sataniska majestät och alla dervarande inteligenta menniskor, jag har alltid tyckt om att vara i in-telligenta menniskors sällskap, o. s. v.

Derefter blir han missmodig, tycker det är sorgligt att lemna lifvet utan att ha älskat. Han frågar de närvarande om någon af dem ha älskat. Denna fråga besvaras nekande af allesammans, hvarför detta ämne får gifva vika för andra.

Vid afskedet, som kan synas både ömt och likgiltigt, frågar han om någon af dem har två kr. att låna honom till en sista „rendes vous“. En af Hans Jægers bröder räcker honom det be-

gärda "lånet". Vännerna skiljas, de gå en hvar till sitt, diskuterande frågan om Jarman har mod att skjuta sig eller om han sviker vid "linien". Jarman går till en flicka i "Vika", sofver hos henne tills kl. half 8 på morgonen, då han aflägsnar sig, hvarvid han säger ifråa, att ett stadsbud skall komma och hemta hans officerskappa och då betala de 15 kronorna, hvarpå han med revolverpaketet under armen går utom staden och skjuter sig. Vid ljudet af skottet skyndar några arbetare till, taga hans lik som de föra till kassernen, der dödsorsaken konstateras. Det sista i denna "roman" är prestens liktal vid grafven som af Hans Jäger refererades.

Det vill synas som att Bohémens författare med utgifvandet af denna bok äfven velat göra ett inlägg i frågan om den offentliga prostitutionen, som är förbjuden i lagen men ändock existerar under laglig kontroll. Denna fråga kom på tal inom Kristiania arbeidersamfund vid tre, för samma frågas behandling utlysta allmänna möten, hvarvid herr Jäger vid de två sista mötena hade ordet, och som hans anföranden äro i sin helhet införda i Bohémen, har jag efter bästa förmåga derur öfversatt dem och vill här in exténso återgifva dem, dels derför att denna fråga gäller lika mycket vårt samhälle, enär här råder alldeles samma förhållande, dels derför att Hans Jägers anföranden synes mig vara ärligt och upprigtigt uttalade sanningar, något som är sällsynt, i vårt på den moderna lögnmoralen bacerade samhälle. Föredragen återgifvas här, de anmärkningar jag har mot dess tendens kommer derefter.

"Anledningen till att jag har begärdt ordet är icke någon af de föregående talarnes yttran-

den, utan det sätt hvarpå denna diskussion intill nu har gestaltat sig.

Skola vi här komma till ett förnuftigt resultat så må diskussionen föras på helt annat sätt om frågan: "Är prostitutionen den afsigtliga form för det onda som genom denna har sitt aflopp, i motsatt fall, hvilken annan form bör då sättas i stället?" Hvilken form detta onda bör ha, bör ju vara det och intet annat vi böra tala om.

Jag skall förklara hvarför, sjelfva det onda består ju deruti att i vårt på äktenskap bacerade samhälle också utom äktenskapet plägas könsligt umgänge emellan könen. Hvari har nu detta onda sin rot? Jo, från ena sidan deri, att vårt samhälle är baserad på äktenskapet, oakadt denna institution icke visar sig tillfyllestgörande för samhällsmedlemmarnes könsliga behof. Från andra sidan sedt deri, att fördelningen af det sociala (samhälleliga) arbetets afkastning är sådan, att i vårt samhälle finnes ett stort antal kvinnor, som svårligen, ja ofta, icke kunna lefva på förtjensten af sitt arbete. Dessa två orsaker äro det ondas rötter och dessa rötter vilja i icke rycka upp, derför att vi icke vilja socialismen. Derför att vi icke vilja den fria kärleken. Vi vilja alltså låta dessa rötter stå kvar och följaktligen behålla det onda, som deraf spirar fram. Följaktligen återstår ingen annan fråga än denna.

"I hvilken form vilja vi hafva det onda?"

Låt oss dock slippa höra dessa löjliga deklamationer om det "stygg", det "omoraliska", det "osedliga", det "okristliga", denna "skamfläck" för nationen, och Gud vet icke hvilka uttryck man har begagnat här. Låt oss vara befriade från att höra att det är ölbryggarne, ölförbruk-

ningen och grosshandlarne, männens liderlighet, o. s. v. som är skuld till att prostitutionen existerar. Låtom oss se sanningen rätt in i ögonen, och ärligt tillstå att det är vi sjelfva som vilja behålla detta, och alltså inskränka diskussionen till frågan: "I hvilken form böra vi ha prostitutionen?"

Vill man icke inskränka diskussionen härtill? Vill man verkligen här diskutera om på hvad sätt man skall få borttryckt det onda med rötterna, ja då kan jag ej finna annat än det enda förnuftiga som förra aftonen blef yttradt här, var bagare Christiansens "Låt oss icke diskutera denna sak här". Den frågan kan näppeligen vara lämplig i Arbetareföreningen om hundra år.

Jag tänker att man mot mitt yttrande vill invända: "Det är ganska riktigt det Ni säger, förutsatt att det ondas rötter verkligen vore de Ni har nämnt, men så är icke förhållandet, det onda har sin rot i helt andra orsaker". Jag aktar icke att inlåta mig på någon ingående debatt om hvad som är det ondas rot eller icke, men jag förmodar att alla äro eniga med mig om att det ekonomiska förhållandet är hufvudrollen och dramat den af mig nämnda äktenskapsinstitutionen. Ytterligare två ting. För det första vill jag erinra om den mängd af bleksotssjukdomsfall som förekommer inom de bättre ställda samhällsklassernas unga flickor, inom den klass hvarest fördomen mot könsligt umgänge emellan könen, utom äktenskapet är störst. Och derefter till de exempel vi snart få på att menniskonaturen snart upphäver sig emot de skrankor som äktenskapsinstitutionen har rest upp emot den individuella friheten, och till hvad pris som helst bryter dem

ner. För att belysa detta vill jag erinra om en nyligen timad händelse, som vi alla minnes.

De tre unga flickor af god familj som bestulo de flesta guldsmeder här i staden. Man har berättat mig att dessa tre unga flickor använde inkomsten af sina tjufverier till hyrande af rum och anskaffande af vin, som de på dessa rum trakterade på några ynglingar som de höllo af, men som hvarken hade råd eller tillfälle att taga dem med sig hem. Dessa tre flickor var såvidt jag vet icke bleksotssjuka, och i hvarje tillfälle var deras företag icke något bleksottigt företag, och jag vill tillägga att det är större glädje i mitt hjerta öfver dessa 3 än öfver 997 s. k. bleksotiga flickebarn. Detta gifver mig den förmodan, att den timme snart skall slå, då majoriteten af våra kvinnor, liksom nu dessa tre, vilja resa sig mot de tusenåriga ofrihetsskrankor som äktenskapsinstitutionen har rest upp emot den individuella friheten, och till hvarje pris bryta dem ner. När detta sker då är frihetens timma inne.

Hvad sjelfva frågan angår i hvilken form vi helst böra hafva osedligheten, så anser jag det bästa vore om staten toge saken om hand, inrättade offentliga bordeller, afsedda för de olika samhällsklasserna, och sörjde för den största möjliga säkerhet mot veneriska sjukdomar, och särskildt införande af sträng visitation af de män som besöka bordellerna. Hvad särskildt de anställda kvinnorna angår, är det klart att dessa såväl som andra samhällsklasser som tillfredsställer samhällets behof, måtte af staten tillerkännas fullständig medborgerlig aktning.“

Andra Föredraget.

“Då jag förra gången hade ordet blef jag af pastor Hansén afbruten med den anmärkningen, “att denna diskussion naturligtvis hvilade på kristlig grundval, och naturligtvis hade speciellt sjetta budet till förutsättning“.

“Härpå vill jag svara: att denna diskussion *naturligtvis* icke hvilat på kristlig grundval, och har *naturligtvis* speciellt *icke* erkännandet af det sjetta budet till förutsättning.“

Ty om så vore fallet skulle frågan varit: ”Bör den kristliga stat, som erkänner sjetta budet tåla att offentlig otukt bedrifves?”

Denna fråga måste ju lika obetingadt besvaras med nej, som frågan om 2 gånger 2 är 4, besvaras med ja. Men att sammankalla flera hundra människor afton efter afton för att diskutera om 2 gånger 2 är 4 är ju meningslöst.

Skall det alltså vara någon mening i denna diskussion så må frågan vara denna: “Bör den kristliga staten, oaktadt den erkänner det sjetta budet, af lämplighetshänsyn tåla att inom densamma bedrifves offentlig otukt?” Eller med andra ord: “Bör den kristliga staten, af lämplighetshänsyn, vara okristlig?”

Är detta den rätta frågan, då är och på sin plats att styrelsen inbjudit presterna till diskussion. Det kan man ju på förhand veta att de iföljd af sin embetsställning absolut måste motsätta sig, att den kristliga staten, af lämplighetshänsyn handlar okristligt. Deremot hade det varit naturligare att inbjuda läkarne, ty det är de som kunna bedömma, om omständigheterna tvinga att man af lämplighetshänsyn skall tåla offentlig otukt. Men af de inbjudna läkarne har ingen infunnit sig, utom doktor Nissen, som dock efter sina ut-

talanden lika gerna kunde vara prest. Hvarför har läkarne icke uttaladt sig, jag förmodar orsaken vara att en prest började diskussionen, och dervid ledde den in på ett så kristligt moraliskt spår att enhvar, som derefter ville ställa lämplighetshänsyn mot moralisk hänsyn, komme att utsätta sig för att omoraliska skuggor fölle tillbaka på honom sjelf. Detta ville naturligtvis ingen läkare utsätta sig för, alltså borde presterna varit borta från denna diskussion.

Skomakare Brun sade sig icke kunna förstå hvilket sammanhang detta hade med mitt yttrande, om den mycket förekommande bleksot bland kvinnor tillhörande de bättre ställda klasserna.

Jag skall förklara detta sammanhang. Det kan ju, som jag förut sade, icke vara tänkbart att nu rycka upp det onda hvarom här är fråga med rötterna. Äktenskapsinstitutionen, i förbindelse med öfriga sociala institutioner, stämma nu så litet öfverens med menniskonaturen, att den ofta öfverskrider de skrankor äktenskapsinstitutionen har ställt upp emot den. Man kan ju ej hindra att utom äktenskapet drifves könsligt umgänge emellan könen.

Förutsätt att vi kunde förhindra detta, hvad blefve då följden, jo, att både män och kvinnor skulle blifva bleksotssjuka allesamman, och det vilja vi då verkligen icke, eller hvad? Jag vänder mig till de närvarande familjefäderna med frågan, hvilket de föredraga, antingen att veta det deras söner hafva könsligt umgänge med kvinnor, utan att vara gifta, eller att se dem andligen och lekamligen förkrampas. Jag tänker det är icke många som vill föredraga det sista. Naturligtvis, om jag ville ställa samma fråga till

samma familjefäder, med afseende på deras döttrar, så skulle jag få alldeles motsatt svar. Men det hör icke hit. Så långa de önska att deras söner skola ha lekamligt umgänge med kvinnor innan de ha anledning till eller vilja gifta sig, så är det också gifvet att de vilja ha i vårt samhälle gående ett passande antal kvinnor, för deras söner, utan att gifta sig med dem.

De vilja alltså ha det onda, att i vårt på äktenskap baserade samhälle brukas lekamligt umgänge emellan könen, äfven utom äktenskapet, och den enda frågan vi ha att diskutera är, jag säger det åter och åter igen, "i hvilken form vilja vi hafva det onda". Men då vi ännu icke kommit in på den, och detta är sista diskussionsaftonen, så vill jag naturligtvis öfvergifva sakens realitet och endast hålla mig till det formulerade förslag som är framlagdt, af innehåll, att mötet uttalar som sin bestämda mening att lagens stämpel bör afskaffas från den offentliga prostitutionen, därför att denna lagens stämpel demoraliserar folket.

Det vesentliga jag hade emot detta förslag var påståendet om att prostitutionen i meningen har laglighetens stämpel, skulle demoralisera folket. När nu folket och speciellt familjefäderna i verkligheten ville ha ett antal prostituerade kvinnor till sina söner, så vore det mera moraliskt att folket öppet erkände denna sin vilja än att ljuga för sig sjelfva och inför offentligheten, som man här hade föreslaget. När jag önskar att det lekamliga umgänget emellan könen, också det utom äktenskapet, skall bära lagstiftningens stämpel, så är det för det första därför att jag tror det vara lämplighetshänsyn, för det andra finner

jag det origtigt att ställa en del menniskor utom lagen, oaktadt de utföra en gerning som samhället vill ha utfört, och som alltså bör berättiga sina utöfvare till samma medborgerliga aktning, som den som njutes af andra nyttiga samhällsmedlemmar, hvars uppgift är att tillfredställa andra af samhällets behof. Men också därför att om folket erkänner att det vill ha ett sådant supplement till äktenskapet, och skulle då komma att stå som en nödvändig följd af denna fina institution och som vi först blefve kvitt med den, och dermed vore ett stort steg taget fram mot den fria kärleken.

Den fria kärlekens innebörd bestode deri att man genom densamma blef i tillfälle att lära känna det andra könet, som endast genom könsomgång kunde ske. Alltså, då en man gifte sig, och följde statens föreskrifter att icke öfverträda dess sjetta bud, kunde han alltså endast lära känna endast en kvinna, deremot om den fria kärleken existerade komme han att göra full ständig bekantskap med t. ex. 20 kvinnor. Resultat: den som gifter sig blir alltså besviken på nitton tjugonde delar af sitt lif. Hvarför man borde upphöra med äktenskapet och ersätta detta med den fria kärleken.“

Följden af dessa föredrag blef, enär de blefvo omständigt och salvelsefullt refererade i tidningarne, att ingen ville umgås med den som uttalat dessa meningar. På gatan hörde han ofta flickorna hviska sins emellan: "Der går han med de tjugo." "Det är han som vill ha tjugo hustrur." Följden blef att han för dessa sina uttalanden måste lefva ensam och endast umgås med sig sjelf.

Äktenskapet och den fria kärleken

har på sednare tiden blifvit en fråga, icke på dagordningen, utan så der kottarivis. Denna fråga har ännu icke blifvit en s. k. partifråga, så att något mera allmänt parti sökt verka för äktenskapets upphörande och dess ersättande med den fria kärleken. Det finnes icke något system för den fria kärleken, men dess anhängare kunna räknas i tusental. Se t. ex. alla universitetsstäder. Alla de platser hvarest garnisonstrupper äro sammandragna, der existerar den fria kärleken, visserligen icke den, som dess främste försvarare tänkt sig, utan endast på så sätt att några hundra kvinnor vistas i dessa universitetsstäder och garnisonsplatser, icke för att följa eller tillbringa ett kärlekslif med sina käraste, utan för att med dessa pläga umgänge för att derigenom bereda sig tillfälle till ekonomisk utkomst, alltså endast en förvärfskälla.

Det har ock visat sig att en stor del af de gifta männen äfven begagnat sig af umgänge med dessa kvinnor som utbjuda sitt kärleks- och köns Umgänge mot kontant erkänsla. Detta inträffar dock endast i de större städerna. Jag vill ej härmed påstå, att de manliga individerna häri äro ett undantag mot det andra könet, ty lika ofta finnes bevis för att de gifta kvinnorna söka sig köns Umgänge med andra män. Icke sällan inträffar att öfverklassfruar pläga sådant umgänge med herrar, hvars bekantskaper de gjort på societetsbalar, vid badorter och dylikt, utan till och med, ja ofta, med kuskar och betjenter som äro anställda i "herrskapets" tjänst. Ehuru väl detta sednare faktum icke får lof att vara offentligt, såsom männens "utomhusköns Umgänge", derför att

kvinnans handlingar icke få omtalas på samma sätt som mannens. Emellertid med dylika exempel för ögonen är det icke underligt att röster höjes för äktenskapets afskaffande. Då det visat sig att äktenskapet endast är en formel, bakom hvilken hvilka som helst handlingar kunna begås.

Aug. Bebel säger och med rätta, att om prostitutionen konsekvent skulle tillämpas, komme lika många fruar som bordellflickor att stå under polisens kontroll. Det är icke heller sällan frun i huset är orsaken till att mannen söker sig andra kvinnobekantskaper. Anledningen till kvinnans otröhet, som mest förekommer inom de bildade klasserna, är att finna uti den omständigheten, att dessa öfverklasskvinnor, och äfven dessa efterapande stadsflickor af lägre rang, uppfostras till lek-dockor för mänkönet.

Fästmannen uppassar sin trolofvade, eller den han gör sin cour för. Väl gift glömmar han sin betjentrol, måhända ofta af trötthet, eller af insigt om att detta är komedi. Frun blir vid ett eller annat tillfälle mera uppmärksammas af någon ungar-karl eller olyckligt gift man som, af ett eller annat skäl söker utlopp för sina känslor och sitt behof till tienstaktighet. Den uppmärksamaste får alltid företrädet i ett dylikt uppfostradt kvinnohjerta, och så resten? — ja, den fria kärleken tillämpas, utan lagens medgifvande, och kanske icke så sällan bakom en sedlig mans rygg.

Vore hela landets innevånare under dessa förhållanden skulle den fria kärleken vara att förordas, framför äktenskapet, som i dessa fall endast är en konventionel lögn. Men så hafva vi befolkningen på landet, lyckligtvis flertalet af dess in-

nebyggare. Der förekommer visserligen icke kärleken i dess starkaste form, icke ens under friaretiden, enär, oftast åtminstone bland de rikare bönderna, förmögenheten är den afgörande vid äktenskapsaftal. Bland de fattige, såväl i stad som på landet är det dock kärleken, och oftast endast denna, som afgör öfverenskommelse om sällskapet för lifvet.

Aug. Strindberg, med hvilken jag till alla delar i denna fråga sympatiserar, förordar dock i stället för den fria kärleken, tidigt äktenskap. Så tidigt att äfven mannen, liksom nu kvinnan, vore berättigad att gifta sig vid 15 à 16 års ålder. Strindberg yttrar ock i ett af sina arbeten: "att otrohet bland bönder icke förekommer, därför att flickorna icke bry sig om den gifte gubben, enär de ha drängarne att hålla sig till. Att bondhustrun icke är otrogen, därför att hon egnar sin tid åt arbete, och njutningarne, af hvilka hon icke är bortskämd, finner hon fullständiga i det umgånge med mannen, som hon behöfver".

Angående den fria kärleken, är det troligt att hr Jäger skulle få rätt om den blefve tillämpad. En framstående skriftställare yttrar vid ett tillfälle, om kärleken: "Att älska en timma är djuriskt, en månad vanligt, tre månader menskligt, tre år änglalikt, och ett helt lif, omöjligt".

Jag har ock varit i tillfälle att se följderna af den fria kärlekens utöfning, förnämligast bland de fattigare kvinnorna. Då jag vistades i Stockholm, hvarest dagligen i tidningarne annonserades om logis för ungarlar, der och der. I de flesta fall hos någon öfvergifven kvinna med några kul-lar barn, som skulle försörjas. Den ungarl som logerade och samtidigt lemnade matpengar på

logiet för att få maten hemma, han hade alltid rätt att agera man i huset, han fick ock ligga hos logivårdinnan, i hennes säng vid hennes kärleksfulla sida. Låt vara att afsigten med den fria kärleken icke är den här omtalade, men slutföljden blir dock den omnämnda, i de flesta fall. Nog kan det vara behagligt för båda könen att få ombyte, det vanliga blir gammalt, men följderna skulle dock i längden blifva mindre behagliga för båda parterna. När mannen ledsnade vid sällheten skulle han gå, modern fick naturligtvis behålla barnen, som de ju aldrig lemna förr än de blifva litet gamla. Det riktigaste vore ju att staten medelst barnuppfostringsanstalter droge försorg om de blifvande medborgarnes uppfostran till nyttiga människor, men den frågan ligger ännu längre bort.

Min åsigt i denna fråga är att äktenskapet under dess nuvarande form icke borde längre existera, utan ersättas med borgerligt äktenskap, och med rätt att upplösas när helst parterna ville. Detta skulle verka derhän att de blefvo litet mera ärliga mot hvarandra och rädda för skilsmessan. Alltså icke mera presterligt äktenskap, utan borgerligt, och rätt för mannen att gifta sig lika tidigt som kvinnan, samt skyldighet för staten att ordna samhället så att en man vid 15 å 16 års ålder kan försörja sig och familj. Så behöfva vi icke diskutera, i hvilken form den kristliga staten bör hafva prostitutionen.

Ett par välmentade ord till våra literaturkritici.

Ni fördömer vanligtvis hvad Ni icke begriper eller ej vill förstå, därför att det bolag för hvilket Ni skrifer vill ha det så eller så, därför att den filosofie doctorn har skrifvit så eller så, skrifer Ni lika med honom, naturligtvis i den tron att det är riktigt, och så fordrar ni att folket skall högakta sådant. Nej dylikt skriferi borde nämnas vid dess rätta namn, papegojeri, och af ett upplyst folk föraktas.

För att gifva läsaren ett bevis för att min dom ej är för hård, vill jag taga ett par dylika exempel ur högen. Märket K. R. skrifer om "Bohemen": "Den är så usel att ingen kan läsa den". "Den kostar 7 kr. men är knappast värd 70 öre". När nu ingen kan läsa den, (dock kan väl påstås att nära 2,000 meniskor läst den) med hvad skäl kan man då yttra yttra sig om innehållets värde?

Göteborgs Handelstidning upplyser att "Bohemen" är "rå" och föröfrigt är det icke korekt det som med boken skulle bevisas, neml. att det är öfverklassen som behöfver de "prostituerade" "ty arbetarne ha lika stor skuld dertill som öfverklassherrarne det har vi sagt om en här utgifven broschyr (Socialismens Katekes) och därför är det så." Men H. T. förtiger att detta deras påstående, uti broschyrens 6:te upplaga, bevisats vara, mildast sagt osanning. Beviset är: I vårt land existerar nära tre fjerdedelar af befolkningen på landsbygden, och der finnes inga bordeller, ej heller kvinnor som sälja sig pr timma eller natt. När en stads folkmängd stigit till 8 à 10 tusen, då finnes vanligen och en prostitutionskår, hvars storlek tyckes vara reglerad efter innevånarnes antal.

Då "H. T." nu efter nära 4 månaders tid icke försvarat sitt påstående, genom att bemöta nämnda broschyrs bevis om H. T. misstag i frågan, så är detta ett bevis om feighet hos H. T. som ytterligare förvärrats genom att H. T. i fråga om "Bohémen" åter framkommit med samma påstående, som de icke våga indraga i en diskussion och der med bevis försvara sin uttalade mening.

Hvad värde har under sådana omständigheter tredje statsmaktens inlägg i dagens frågor.

Socialismens Katekes!

har, trots tidningspressens försök att tiga ihjäl den, utgått i **sex upplagor**. Ja darren Ni direktörer och aktieegare i nittonde århundradets moderna och existerande tjufskrän. Öfver 30 tusen svenske män ha med entusiasm omfattat denna numera, **Folkets Katekes**.

Endast **tre**, märk väl "**tre**", af vårt lands tusenden tidningar ha vågat eller varit ärliga nog att uttala sitt omdöme om "Socialismens Katekes". En af dessa har gillat allt utom sjetta och sjunde buden, "som stötte på patrull". De andra, de två, har haft mod erkänna att "**Socialismens Katekes**" borde läsas i våra skolor, och i hemmen af de äldre. "Kristendomen skulle ej förlora derpå". Må därför enhvar, medan tillfälle gifves, först och främst skaffa sig ett ex., och ett eller flera till sina vänner. Det är ej omöjligt att de som magten fått lägga embargo på den och då är det för sent. Gå därför till Cigarrbutiken och köp den, den kostar blott 25 öre ex. Bor Ni utom staden så sänd in frimärken, ett antal så stort Ni behagar, till **C. M. Heurlin, Göteborg**. Genast sändes Eder full valuta och väl det.

SOCIALDEMOKRATEN

kan prenumereras vid alla postanstalter i riket.

Socialdemokratens pris är:

helt år . . .	4: —.
trefjerdedels år	3: —.
halft år . . .	2: —.
fjerdedels år .	1: —.
månad . . .	— 35.

Utom postbefordringsafgiften.

Socialdemokraten utgår 2 gånger i veckan.

Socialdemokraten har öfver 15,000 läsare.

Socialdemokratens annonspris

är endast 10 öre petitraden.

Stockholm i Mars 1887.

Expeditionen.

TRYCKT HOS C. R. HOLMQVIST.